

YÖRÜNGE

AYLIK FIKİR VE SİYASİ ANALİZ DERGİSİ

15 TL

Postmodern Haçlı Seferi: İSLAMOFOBİ

Dr. Müşerref Yardım'dan Yörünge'ye Açıklamalar:
"Aşırı Sağın Zamanla Oy Oranlarının Düşeceği Beklentisi Bir Ütopya'dır"

31 Mart Yerel Seçimlerinde Seçmen Ne Dedi?

3. Dünya Savaşı mı? Tam Ortasındayız

Brexit ve Ticaret Savaşlarının Etkileri

Düşünce Atölyesinde Yol ve İnsan

Felsefe dediğimiz şey bünyesinde doğrusuyla yanlışıyla enva-i türlü izah ve ilkeler barındıran ciddi bir insanlık mirasıdır. Bu miras, bizim muhakememizi zenginleştirmekte ve ufkumuzu açmaktadır.

Bu itibarla felsefeye sırt çevirmek doğru olmasa gerektir.

Fakat nihai karar ve belirleyen, elbette peygamberlerin mesajı olmalıdır.

Burada insandan kastımız, düşünce atmosferinde yola koyulan varlık olarak öncelikle bizler ve peşi sıra tabii ki insanlığın başlangıcından bu yana akan insanlık nehrinin filozofları ve peygamberleridir. Filozofları ve peygamberleri ayrıca ifade etmek lazım zira biz, kendimizi ve çevremizi anlamak adına arayışa koyduğumuzda yani düşünüp aklettiğimizde karşımızda bize seslenen filozof ve peygamberler görürüz. Elbette bunlardan iki taifeyi de dinleyip anlamak gerektir. Bunu yaparken onların bize vesilet'un-necat bağlamında önerdikleri -birbirinden farklı ve kimi zaman tezat oluşturan- teklif ve çözümlerin hepsini benimseyemeyeceğimize göre mutlaka eleştirel bir duruş ve analiz yapan bir zihne sahip olmak durumundayız. Dolayısıyla burada bir yol ayırımında olduğumuza görmeliyiz.

Ben kendi hesabıma, varlık ve içinde olup biteni eleştirel bakış ile yorumlamayı esas olarak peygamberlerin teklifini benimsemiş biriyim. Bu, filozofları ve felsefeyi ötelemek gerektiği anlamına gelmez şüphesiz. Zira felsefe dediğimiz şey, bünyesinde doğrusuyla yanlışıyla enva-i türlü izah ve ilkeler barındıran ciddi bir insanlık mirasıdır. Bu miras, bizim muhakememizi zenginleş-

tirmekte ve ufkumuzu açmaktadır. Bu itibarla felsefeye sırt çevirmek doğru olmasa gerektir. Fakat hence, nihai karar ve belirleyen, elbette peygamberlerin mesajı olmalıdır. Ben Müslümanları böylesi bir tercihi yapmış bireyler olarak kabul ediyorum.

İşte bu mahalde durup düşünmek lazımdır. Genelde peygamberlerin özelde ise Hz. Muhammed'in bize ulaştırdığı mesaj nedir? Şüphesiz bu mesaj, Allah'ın her açıdan birleşmesi (tevhid) ve onun (c) herhangi bir hak ve özelliğinin başka bir varlığa verilmesini (şirk) reddetmektir. Onlar, tevhidin kabulü ve şirkin reddini yaşam için bir zemin kabul etmişlerdir ki zaten İslam'ın ilkeleri bu zemin üzerinde yükselmektedir. Bu ilkeleri; güven, adalet, istişare, irade, tercih ve sevgi vs. şeklinde sıralamak pekâlâ mümkündür.

Nitekim özelde Muhammed aleyhisselam, genelde ise bütün peygamberler el-Emin vasıflarıyla inanmayanlar dâhil birlikte yaşadıkları ve dahası arkadaş/kardeş oldukları insanlara güven vermiş, onlara birer ahlak abidesi olduklarını göstermişlerdir. Bu bağlamda insan yaşamının din, cinsiyet, ırk ve coğrafya farkı gözetilmeden adalete dayandığını ve sadece zalimlere

**Mustafa
AKMAN**

► Dr., Kırklareli Üni.

“

Sadete gelecek olursak dinî sahadaki söz konusu çekişmeler, kısa zamanda mezhepleşmeye ve bu mezheplerin birbirlerini ithamlarına ve peşi sıra iftiralara kadar vardı. Bu kaos ortamında her mezhep kendini haklı zeminde, meşru görüyor; ötekini ise çeşitli dinî argümanlarla çürütme ve tüketmeye çalışıyordu. Tıpkı bugün cemaat ve tarikatlarımızın yapmakta olduğu gibi.

”

(hukuksuzluğa) karşı güce başvurulmasının mümkün olduğunu belirtmişlerdir.

Cahiliye döneminde bu çağrıya iradelerini kullanarak teslim olan insanlar, büyük bir samimiyetle insanî şahsiyetini bildikleri Hz. Muhammed'in etrafında kenetlenip Kur'an Nesli'ni oluşturdular. Kur'an Nesli'ni oluşturan bu zevat, vicdan ve insaf duygularından hareketle inanıp yaşamak adına kendilerine sunulan paradigmayı akledip irade sergileyerek kabul etmişti. Bu neslin mayasında sevgi, muhabbet, samimiyet ve edep yani kısacası erdemlilik vardı.

Hal böyle olmakla beraber onlar (Allah Teâla hepsinden razı olsun) da insandı ve insana özgü zaafarla malul idiler. Nitekim bildiğimiz gibi Resulullah'ın (s) vefat edeceğini anlayan sahabeden geniş bir kitle (Ensar), diğerlerinden (Muhacir) habersiz, özel ve gizli bir toplantı düzenlemiş; halife adaylarını belirlemiş biçimde vefat haberini beklemeye koyulmuştu. Bunu haber alan Muhacir liderlerinden Hz. Ömer, Resulullah'ın darı bekaya irtihalinden sonra vefat haberinin yayılmasını önleyerek -bugünün ekspresyonu- ajanslara düşmesini önleyerek- bir an evvel Ensar'ın bulunduğu yere Hz. Eubekir'le beraber ulaşmış ve halife seçimine müdahale etmişti.

Burada dönemin siyasî atmosferinde ümetin selameti adına halifenin Kureys'ten

olması gerektiğine karar verilerek "siyasî iktidar" krizi çözüme kavuşturulmuştu. Ne var ki siyasî iktidar mücadelesi bir kez başlamıştı ve artık önünü almak o kadar kolay olmayacaktı. Nitekim bu sebepten Cemal ve Sıffin Savaşları patlak vermişti. Hatta Harici isyanlarını ve Kerbela katliamını da bu bağlamda görmek mümkündü.

Bunlardan özellikle Cemal Harbi'nde çatışan taraflardan birinin başında Hz. Peygamber'in eşi Aişe ve diğerinde ise damadı Ali bulunuyordu. Gerçekten hüznün verici bu trajik durum, onların da insan olduklarını ve tıpkı bizler gibi hislerine, kanaat ve yorumlarına göre davrandıklarının ve kimi vakit ve işlerinde kendilerine yakışmayanı yapmış olduklarının ifadesi olsa gerektir. Değilsen onlar kendilerini asla, "kader" denilenin önündeki yaprak olarak ne gördüler ne de görmek mümkündü. Tabii ki bizim, bugünden o güne bakarken olanları kader olarak değerlendirmemiz apayrı bir mevzudur.

"İtikadî İktidar"

Bu vahim hadislerden itibaren iktidar mücadelesine tutuşan taraflar ne yazık ki zamanla haklılıklarını ve söylemlerini, mesela Sıffin'dan itibaren Emevilerin kader kalkana sığınmalarında gözüktüğü gibi din üzerinden temellendirme yoluna başvurdular. Her biri öteki tarafın yapıp ettiğini çürütüp tüketmek ve kendi meşruiyetini temellen-

dirip iktidarının bekasını sağlamak adına önce Kur'an'a baktı.

Bulabildikleri ile yetinmeyenler ki bu zaten mümkün de değildi, Hz. Peygamber'in otoritesine ve dolayısıyla sözlerine yöneldi. Elbette Hz. Peygamber'in sözlerinden de kendilerini destekleyecek bir unsur bulmaları mümkün değildi. Çünkü O Güzel Örnek'in yaşantısı ve dahi sözleri (dolayısıyla sünneti); adalet, sevgi, dayanışma ve fedakârlık öngörüyordu.

Buradan da kendilerine bekledikleri ekmeğin çıkmayacağını gören bu tarafeynin artık varisleri/müridleri, ne yazık ki Kur'an ayetlerini teville ve Hz. Muhammed'in sözlerini çarpıtmaya ve o da yetmediyse rivayet (hadis) uydurmaya koyuldular. İşte böylelikle siyasî parti sayılabilecek bu tarafların iddiaları zamanla dinî sahaya taşınmış oldu. Artık çekişme, "siyasî iktidar" mücadelesi görüntüsünden yine siyasî boyutu olan "itikadî iktidar" mücadelesine dönüşmüş oldu.

Hal böyle olunca burada tespit sadedinde şunu not etmek gerekmektedir. Bahis konusu süreçte gelişen durumlara binaen piyasaya kontrol dışı yayılan rivayetlerin denetimi adına ulemamızın büyük bir vukufiyet ve isabetle geliştirdiği hadis usulünün (hadis rivayet ve kabul metodolojisinin) yine siyasî boyutu ağır basan "sahabenin tamamının adil olduğu" ilkesinin bir zühul eseri olduğu gün gibi ortadadır.

Zira (Allah Teâlâ kendilerinden razı olsun) onlar da -kanımızca hiçbirisi herhangi bir kötü niyet taşımaksızın- insandı ve mesela aktarma, hafıza, kabiliyet, zekâ, kavrayış, yanılma ve yanlış anlama gibi hususlarda problem teşkil etmiş olabileceklerinden mütevellit incelenme konusu olabilmelidirler. Hal böyle olmalıyken, kimi çevrelerin farklı veya yanlış pozisyonları dolayısıyla bir sahabe otoritesi ve dokunulmazlığı oluşturulmuştur.

Sadete gelecek olursak dinî sahadaki söz konusu çekişmeler, kısa zamanda mezhepleşmeye ve bu mezheplerin birbirlerini ithamlarına ve peşi sıra iftiralara kadar vardı. Bu kaos ortamında her mezhep kendini haklı zeminde, meşru görüyor; ötekini ise çeşitli dinî argümanlarla çürütmeye ve tüketmeye çalışıyordu. Tıpkı bugün cemaat ve tarikat-

larımızın yapmakta olduğu gibi. Doğrusu burada artık, asrısaaadet dediğimiz Hz. Peygamber'in içinde yaşadığı o topluma hâkim meveddet, diğerkâmlık ve hak-hukuk ruhunu görmek, bir temenniden ibaret kalıyordu.

Dinin Yerine İkame Etmek Doğru Değildir

Burada mezhep kavramını da biraz açmak gerekiyor. Mezhep dediğimiz şey, ortaya çıkan problemlere veya karşılaşılan durumlara karşın dönemin aktif veya pasif aktörleri tarafından geliştirilen düşünce veya yapıların süreklilik kazanmasıdır. Dolayısıyla bu suret veya kontekstte ortaya çıkıp gelişen ve etrafında insanların kümelendiği her mezhebi yani ekolü, grubu veya anlama ve yaklaşım biçimini, İslâmî bir faaliyet ve gelişme olarak görmek gerektir.

Bilindiği gibi ümmet tarihinde sorunsal duruma binaen görülen lüzum üzerine şu veya bu sebeple şu veya bu kişi/çevre tarafından ortaya konup geliştirilen hiçbir çözümü/mezhebi de İslâm'ın kendisi önermiş veya ortaya çıkarmış değildir. Aksine tamamını da dönemin Müslümanları, kendi konjonktürlerinde üretip geliştirmiş; sürdürmüş veya buharlaştırmıştır. Binaenaleyh mezhep denilen şey dinin kendisi değil süreklilik kazanmış olsa bile, dinin sadece tarihsel bir yorum ve yaşam kesiti olduğu bilinmelidir.

Buna göre Haricilik, Şiilik, Mutezile, Ehli-sünnet, Tasavvuf vs. dâhil tarihimizde varlık göstermiş (uzantılarıyla beraber) bütün oluşumlar, Müslümanların eseridir. Bunlar, farklı dönemlerde şu veya bu nedenle Müslümanlar tarafından İslâm'ın bir emri doğrultusunda değil, gördükleri lüzum üzerine ihdas edilip geliştirilmiş yapı ve düşünce mektepleridir. Şu halde Müslümanların ortaya çıkarıp geliştirdiği bu mezheplerin hepsi de biz Müslümanlara aittir ve hiçbirini dinin yerine ikame etmek doğru değildir. Özetle mensup olunan "mezhep, eşittir İslâm" anlayışı, bugünün deyimi ile ...cılık/culuk anlamına gelir ki bu artık fırkacılık demektir.

Belirttiğimiz gibi İslâm'ı anlama, yorumlama ve ona göre davranma biçimleri demeye gelen mezhepler genelde siyasî, itikadî ve fikhî alanda görülmüşlerdir. Kişi, doğuştan kendini bunlardan birinin ortamında görür, eğitimini buna göre alır ve zihin yapısı

“
Haricilik, Şiilik, Mutezile, Ehli-sünnet, Tasavvuf vs. dâhil tarihimizde varlık göstermiş bütün oluşumlar, Müslümanların eseridir. Bunlar, farklı dönemlerde şu veya bu nedenle Müslümanlar tarafından İslâm'ın bir emri doğrultusunda değil, gördükleri lüzum üzerine ihdas edilip geliştirilmiş yapı ve düşünce mektepleridir. Hepsisi de biz Müslümanlara aittir ve hiçbirini dinin yerine ikame etmek doğru değildir.

”

“

Kur'an; sürekli akletmeye, düşünmeye yöneltmekte ve kendi inananını da olup bitene karşı eleştirel düşünce ve yaklaşıma sahip kılmaya çalışmaktadır. Zira olayların arka planına inmeyip eleştirel bakmayan kişilerin yani Kur'an öğrenciliğini yapmaya karar vermemiş olanların, zamanla -üstelik bazen farkında olmadan- birilerinin güdümüne girip tehlike arz edebileceği izahtan varestedir.

”

bunlara göre şekillenir. İşte buna, taklidi benimseme denilmektedir. Bizce taklit, eğitim ve kavrama düzeyi yetersiz çevrelerde bir "dinî kabul ve yaşam" yöntemi olarak mümkün iken eğitim düzeyi yüksek ve zihin yapısı gelişmiş (mesela kentli veya entelektüel) kesimlerde, doğru olmasa gerektir. Çünkü eğitilmiş kişilerin özellikle de ilahiyat eğitimi alanların bu hususta duyarlılık göstererek sünnet zemininde Kur'an öğrencisi olmak adına öncelikle bir niyet etmeleri ve bu paralelde gayret içinde olmaları gerekmektedir.

İşte insanların böylelikle edinecekleri bir kimle kendi kabul ve tercihlerini oluşturmaları söz konusu olmalıdır. Bu tercihler bağlamında, yerel veya millî değerlere saygı ve bağlılık da önemli olmakla beraber -nitekim 15 Temmuz'da içerde oluşan işgal gücüne karşı hep birlikte meydanlara dökülerek yerel olanı savunduk-, söz konusu simge ve alametlerin hiçbir şekilde İslamî değerleri gölgelemesine mahal vermeden; keza ümmet birlik ve beraberliği adına dinî gayretin, millî gayretlere her daim baskın ve hatta formatlayan olması gerektiği bilinmelidir.

Bu meyanda ümmetin bekası ve din-i mübin-i İslâm'ın sağlıklı biçimde anlaşılıp yaşanması ve bu yolla erdemli bir toplum oluşturulması için yoğun bir gayret içerisinde olunması ve insanlığın evrensel değerleri demeye gelen İslâm'ın şiarları için coşup heyecanlanmak gerektiği bir bilinç umdesi olarak zihinlerimizde yer etmelidir.

FETÖ Belası İle Neden Karşılaştık?

Nitekim bu anlamda Kur'an; sürekli akletmeye, düşünmeye yöneltmekte ve kendi inananını da olup bitene karşı eleştirel düşünce ve yaklaşıma sahip kılmaya çalışmaktadır. Zira olayların arka planına inmeyip eleştirel bakmayan kişilerin yani Kur'an öğrenciliğini yapmaya karar vermemiş olanların, zamanla -üstelik bazen farkında olmadan- birilerinin güdümüne girip tehlike arz edebileceği izahtan varestedir. Nitekim kısa bir zaman önce eleştirel kafa yapısına sahip olmayan/kılınmayan geniş bir kitlenin öncülüğünü yapan FETÖ belası ile bu minvalde karşılaştık.

İşte lafı, yeri gelmişken söylemek lazımdır. Düşünce atölyesinde insan olarak biz de yol almaya devam ediyorken yani eğitimle geli-

şip olgunlaşıyorken aynı handikaba düşmek adına gidip geldiğimiz yerlere dikkat etmeli, oralarda oluşturulan dindar tipe ve sunulan dindarlık anlayışlarına sorgulayıcı bir yaklaşım sergilemeliyiz. Elbette bir şeyi sorgulayabilmek için bir altyapı ve birikim icap etmektedir. Bunu sağlamak adına gayret, emek ve çaba gereklidir. Yolun başında ise niyet ve hedef tayini elzemedir. Bu niyet ile yola koyulan insanın; okumalarını çeşitlendirmesi gerektiğini, sadece bir çevrenin ürettiği eserleri okumanın insanı taassuba düşüreceğini bilmesi lazımdır.

Bu haysiyetle geçmişten bugüne Müslümanlar arasında ortaya çıkmış ya da kendimizi içerisinde bulduğumuz veyahut muhalifi olarak formatlandığımız mezhep veya bugünün moda deyimleriyle cemaatlerin hepsine eşit mesafede olmak en doğrusu olsa gerektir. Şüphesiz bunu, kurumsal anlamda mezhep/cemaat düşmanlığı yapmadan yürütmek lazımdır. Çünkü cemaat olmanın İslâm'ın bir emri olduğu izahtan varestedir. Ne var ki cemaatlerimizin eski deyimle bugünkü mezheplerimizin veya tarikatlarımızın çabucak ...cılık/culuğa evrildiğini, mensuplarını kendilerinde tutmak adına her tür planı kurguladıklarını ve derken ciddi ticarethanelere dönüştüklerini ve neticede de vazifeyi oğul veya damada devrederek bir aile şirketine dönüştüklerini de görmek lazımdır.

Bu nedenle bir cemaatte/grupta olmak başlı başına kötü olmayabilirken, oradan da öğrenilebilecek doğru şeyler olmakla beraber, bu gibi yerlerin kısa zamanda gençleri öteki gruplara veya yorumlara/anlayışlara düş-

man kıldığı, toplumsal müsamaha ve hoşgörüyü yok edip algı ve anlayış daralmasına, ufuk ve muhakeme sorunsalına maruz bıraktığı da görmezden gelinemez.

Belirttiğimiz bu realiteye binaen özellikle İHL ve ilahiyatları önemli birer buluşma ve kaynaşma merkezi olarak görmek lazımdır. Buralarda gençler, genelde buldukları veya kendilerini gidip geliyor olarak gördükleri yerlerden veyahut işitip öğrendikleri/öğretildikleri söylem ve davranış biçimlerinden başka, hepsi de Müslümanlara ait olan farklı seslere kulak vermekte, söylemlere şahit olmakta ve geldiği yerde kendisine genelde dayatılan hususlara başka bir pencereden bakma imkânı bulmaktadırlar.

Bu vesileyle şunu unutmamak lazım: bulunduğumuz cemaati, tarikatı veya grubun anlatımını, kabullerini ve temsilcilerini; İslâm'ı anlama ve yaşamının merkezinde görürsek -ki bize öyle empoze edilir- tolerans ve tahammül sınırlarımız daralır sonra da vicdanı ve insafı kaybedecek duruma geliriz. Oysaki her fırka/cemaatin eski deyimle mezhebin söylemi, İslâm'a ilişkin bir yorum ve değerlendirmeye biçiminden ibarettir ve fakat öteki cemaatlerin de bundan hiçbir farkı yoktur.

Bilmeliyiz ki onlar da en az bizim/bizimkiler kadar samimi, dürüst ve takva ehli insanlardan oluşmaktadır. Burada şunu peşinen söyleyebilmeliyiz: Müslümanlık davasıyla hareket eden her gruba/yazara eşit mesafede olabilmek önemlidir. Bu meyanda birileri kötüleniyor veya eleştiriliyorsa o konularda hedef alınan kişi/lerin bizzat kendilerinden

o konuyu dinleyip okumadan karar vermek lazımdır.

İşte böylesi durumlarda Müslümanın adalet duygusunun şahlanması gerekir. Çünkü biliyoruz ki ne kadar dürüst ve alim görünse de peygamberler ve sahabeler örneğinde görüldüğü gibi her insan hata edebilir. Keza insanlar, yanılabilir ve hatta sömürebilir olmaktadır. Bundan olacak ki Allah Teâlâ, Kur'an'da adını zikrettiği hemen bütün peygamberlerin, tevbeyle gerektirir hatalarından bahsetmektedir.

Elbette burada Allah, elçilerini karalamayı hedeflemiş değildir. Aksine onların da insan olduklarını ve yanıldıkları konuların olmuş olabileceğini değil tam aksine olduğunu ortaya koymuş olmaktadır. Buradan hareketle bizim; önderlerimize, şeyh ve üstatlarımıza Şia'daki masum ve mahfuz imam ve veli anlayışında tebarüz eden hatalı yaklaşımı sergilemememiz gerektiğini anlamamız icap etmektedir.

Bu kontekstte şu ayetlere kulak verip anlamaya çalışmak lazımdır:

“Muhammed sadece bir elçidir. Ondan önce de nice elçiler geçti. Şimdi eğer o ölür veya öldürülürse gerisin geriye mi döneceksiniz?” (Âl-i İmrân 3/144)

“De ki: Ben, türedi bir peygamber değilim; bana ve size ne yapılacağını da bilmiyorum.” (Ahkâf 46/9)

“De ki: Şüphesiz ben, ancak sizin gibi bir beşerim.” (Kehf 18/110)

“Onlar, “Siz de bizim gibi sadece birer insansınız. Peygamberleri de onlara dedi ki: “Biz ancak sizin gibi birer insanız.” (İbrâhîm 14/10-11)

Peygamberler ve hususen Peygamberimiz açısından durum böyle iken bugün cemaat ve tarikatlara hükmeden zatlar; hatasız ve yanılmaz birer takva abidesi kabul edilmektedir. Her bir grubun mensubu, kendi hocasının dediklerini referans çerçeve bellemekte; yazdıklarını nas yerine koymakta ve onun düşman bildiğini düşman diye kodlayıp çizmektedir. İşte bu hiç de bir ahlak abidesi olan Resulullah aleyhisselamı örnek almak demek

“
Şüphesiz
Peygamberimizin
Kur'an'ı anlama
ve yaşama biçimi
demeye gelen sünneti
çok önemlidir.
Hatta hayat
düsturumuzdur
sünnet. İşte ahlak,
bu sünnetin olmazsa
olmazdır ve
dahası başta gelen
umdesidir. Nitekim
her peygamber
öncelikle insaf,
vicdan, adalet,
gayret, samimiyet,
isar vs. ile nam
salmış ahlakıyla
temayüz etmiştir.

”

“

Bu manada yolda insanlar olarak, ‘adam’ yani şeyh, hoca, müderris veya abi/abla kutsayıcılığının, akli ve vicdanı hür bireylere ve bu bireylerden oluşan bir topluma yaşayamayacağını; Rabbimizin bizi aklımızla muhakeme edip kendimize ait kıldığımız değerler üzerinden keza bu değerleri uygulayarak sergileyeceğimiz yaşantımızla muaheze edeceğini hatırlamak icap etmektedir.

”

değildir. Hâlbuki o ve diğer peygamberler bize öncelikle ahlaklı ve güvenilir (el-Emin) olma noktasında örneklik sergilemişlerdi.

Şüphesiz Peygamberimizin Kur’anı anlama ve yaşama biçimi demeye gelen sünneti çok önemlidir. Hatta hayat düsturumuzdur sünnet. İşte ahlak, bu sünnetin olmazsa olmazıdır ve dahası başta gelen umdesidir. Nitekim her peygamber öncelikle insaf, vicdan, adalet, gayret, samimiyet, isar vs. ile nam salmış ahlakıyla temayüz etmiştir. Şüphesiz bu, onların kendi tercih ve şahsi gayretleri ile gerçekleşmiştir. Peşinden Allah (c) onlara tevhidi vizyon ile insanları şirkten uzak tutma misyonu yüklemiştir.

Son Peygamber’in tevhidle örülmüş ve güzel ahlak (insanlık ilkeleri) ile bezenmiş sünneti bize bugün rehberlik etmektedir. Bu çerçevede onun (s) sünnetini bize taşıyan araçları iyi tanımak ve anlamak lazımdır. Çünkü bu bir anlamda din demektir. Bu araçların en önemlisinin gelenek olduğu muhakkaktır. Bu itibarla gelenek büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla onun tahrifine mahal vermemek gerektir. Ne var ki geçen uzun sürede şu veya bu şekilde bir yıpranmanın olduğu da doğrudur. Bu yüzden geleneği (Hz. Peygamber’in sünnetini değil) akıl ve zamanın ruhuyla tartıp ayıklamak gerekmektedir.

Sünneti aktaran araçlardan biri de tabii ki rivayetlerdir. Yukarıda ifade edildiği gibi ilk dönemlerden itibaren Hz. Peygamber’e iftira edilerek adına uydurma rivayetler paylaşıldığı için ulemamız bu paylaşımlara mani olmak adına rivayet ve bunları Resulullah’a isnat edenlere eleştirel bakma metodolojisi geliştirmiştir. Diğer bir adıyla cerh ve tadil olan bu yöntem ile saihlik derecesi kazanmamış rivayetlerin Hz. Peygamber’e nispeti ve bu tarz rivayetlerin hadis olarak kabulü asla doğru değildir. Binaenaleyh hadis diye aktarılan çürük rivayetleri reddetmenin kimilerince hadis inkârcılığı olarak nitelenmesi doğrudan doğruya bir sahtekârlık gibi gözükmektedir.

Ne var ki maalesef hadis denilen zayıf ve uydurma rivayetler, hemen bütün dinî ilimlerimizde, kaynaklarımızda çokça yer bulabilmiştir. İlginç olanı ise böylesi rivayetlerin; tefsir, hadis, kelam ve ahlak ilimlerinde olduğundan daha fazlasının, adı zikredildiğinde Hz. Peygamber’e karşı gözetilmesi

gereken edeb-adabı ihsas ettiği düşünülen tasavvuf geleneğinde ve dolayısıyla kaynaklarında kullanılmış olmasıdır.

Nitekim tasavvuf tarihçisi Mustafa Kara da haklı olarak, İslâmî ilimlerde zayıf veya mevzû hadis denince akla gelen ilk saha tasavvuf ve tarikat sahasıdır. Gerçekten tasavvufî düşüncede kullanılan hadislerin bir kısmı zayıf, bir bölümü de mevzû’dur. Fakat ilave etmek gerekir ki zayıf hadisleri tefsir kitaplarında bulmak, fıkıh külliyyâtında görmek kelâm ve felsefe sahasında tespit etmek de zor bir iş değildir. Dolayısıyla bu konu bütün İslâmî ilimlerin bir çıkamazdır, demektir. (Mustafa Kara, Hazreti Peygamber’in Tasavvufî Düşüncedeki Yeri, DİD, XXV/4, 1989, 224. Ayrıca şu kaynağa da bakılmalıdır: Ahmet Yıldırım, “Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları”, Diyanet Vakfı Yayınları)

Şimdi bütün bu anlatımlardan sonra düşünce atölyesinde yola koyulmuş insan olarak biz, artık gelecek perspektifimizi oluşturmaya başlayabiliriz. Öncelikle şunu biliriz ki geçmişten bu yana gündem olan ihtilaflar daima dinî konuların detaylarında olagelmıştır. Bu konuların temel esaslarında ümmet daima hemfikir olmuştur. Hal böyleyken her birimiz kendi içtihat, yorum ve tespitlerimizi odak sabiteler diye imlemiş ve bundan mütevellit muhaliflerimizi aforoz ederek ihtilaflarda boğulmuş durumdayız.

Oysaki sübut veya delalet açısından kesin naslara dayanmayan farklılıklarımızın zenginliğimiz olduğunu; hep birlikte aynı mahallede oturan kardeşler olduğumuzu, aynı hassasiyetlere sahip olduğumuzu unutmamalıyız. Bu itibarla kimsenin, kılık kıyafetiyle veya daha fazladan kullandığı dinî argümanlarla kimseye bir üstünlük taslayamayacağını ve dolayısıyla takva pazarlamasının kibir ve riya olacağını bilmemiz gerektir.

Bu manada yolda insanlar olarak, “adam” yani şeyh, hoca, müderris veya abi/abla kutsayıcılığının, akli ve vicdanı hür bireylere ve bu bireylerden oluşan bir topluma yaşayamayacağını; Rabbimizin bizi aklımızla muhakeme edip kendimize ait kıldığımız değerler üzerinden keza bu değerleri uygulayarak sergileyeceğimiz yaşantımızla muaheze edeceğini hatırlamak icap etmektedir.